HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

6 octombrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Drept de autor și drepturi conexe – Protecția juridică a programelor pentru calculator – Directiva 91/250/CEE – Articolul 5 – Excepții de la actele supuse restricțiilor – Acte necesare pentru a permite dobânditorului legal să corecteze erorile – Noțiune – Articolul 6 – Decompilare – Condiții”

În cauza C-13/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia), prin decizia din 20 decembrie 2019, primită de Curte la 14 ianuarie 2020, în procedura

Top System SA

împotriva

État belge,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii M. Ilešič (raportor), E. Juhász, C. Lycourgos și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Top System SA, de É. Wery și M. Cock, avocați;

– pentru État belge, de M. Le Borne, avocat;

– pentru Comisia Europeană, de É. Gippini Fournier și J. Samnadda, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 martie 2021,

* Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 alineatul (1) din Directiva 91/250/CEE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator (JO 1991, L 122, p. 42, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 114).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Top System SA, pe de o parte, și État belge (statul belgian), pe de altă parte, în legătură cu decompilarea de către Selor, birou de selecție al administrației federale (Belgia), a unui program pentru calculator dezvoltat de Top System și care face parte dintr-o aplicație pentru care acest birou de selecție deține o licență de utilizare.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele al șaptesprezecelea-al douăzeci și treilea ale Directivei 91/250 au următorul cuprins:

„întrucât drepturile exclusive ale autorului de a împiedica reproducerea neautorizată a operei acestuia trebuie supuse unei excepții limitate în cazul unui program pentru calculator, pentru a permite reproducerea necesară din punct de vedere tehnic utilizării programului de către dobânditorul său legal; întrucât aceasta înseamnă că actele de încărcare și de rulare necesare utilizării unei copii a programului dobândit legal, precum și corectarea erorilor acestuia, nu pot fi interzise prin contract; întrucât, în absența clauzelor contractuale specifice, inclusiv în cazul vânzării unei copii a programului, orice alt act necesar utilizării copiei unui program poate fi întreprins, în conformitate cu scopul prevăzut, de către un dobânditor legal al acestei copii;

întrucât persoana care se bucură de dreptul de a utiliza un program pentru calculator nu trebuie împiedicată de la realizarea actelor necesare pentru analizarea, studierea sau testarea funcționării programului, cu condiția ca aceste acte să nu aducă atingere drepturilor de autor asupra programului;

întrucât reproducerea, traducerea, adaptarea sau transformarea neautorizată a formei codului în care a fost furnizată copia unui program pentru calculator constituie o atingere a drepturilor exclusive ale autorului;

întrucât, în anumite circumstanțe, reproducerea codului unui program pentru calculator sau a unei traduceri a formei sale în înțelesul articolului 4 literele (a) și (b) se pot dovedi indispensabile pentru obținerea informației necesare interoperabilității unui program creat în mod independent cu alte programe;

întrucât trebuie avut în vedere că, numai în aceste împrejurări bine precizate, realizarea unor acte de reproducere și de traducere de către sau în numele unei persoane având dreptul de utilizare a copiei programului este legitimă și conformă bunelor practici și nu este, așadar, considerată necesară autorizarea titularului dreptului de autor;

întrucât unul dintre obiectivele acestei excepții este de a permite interconexiunea tuturor elementelor unui sistem informatic, inclusiv pe cele ale diferiților fabricanți, pentru ca acestea să poată funcționa împreună;

întrucât o astfel de excepție de la drepturile exclusive ale autorului nu poate fi aplicată astfel încât să aducă atingere intereselor legitime ale titularului dreptului sau unei exploatări normale a programului."

4 Potrivit articolului 1 din această directivă:

„(1) În conformitate cu dispozițiile prezentei directive, statele membre protejează programele pentru calculator, prin dreptul de autor, ca fiind opere literare în înțelesul Convenției […] privind protecția operelor literare și artistice [semnată la Berna la 9 septembrie 1886 (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea care rezultă din modificarea din 28 septembrie 1979]. În înțelesul prezentei directive, noțiunea «program pentru calculator» include materialul de concepție pregătitor.

(2) Protecția în conformitate cu prezenta directivă se aplică oricărei forme de exprimare a unui program pentru calculator. Ideile și principiile care se află la baza unui element al oricărui program pentru calculator, inclusiv cele care se află la baza interfețelor sale, nu sunt protejate de dreptul de autor în temeiul prezentei directive.

(3) Un program pentru calculator este protejat dacă este original, în înțelesul în care acesta reprezintă o creație intelectuală proprie autorului. Niciun alt criteriu nu se aplică pentru a stabili dacă acesta poate beneficia de protecție."

5 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Acte restricționate", prevede:

„Sub rezerva articolelor 5 și 6, drepturile exclusive ale titularului în înțelesul articolului 2 cuprind dreptul de a efectua sau de a autoriza:

(a) reproducerea permanentă sau provizorie a unui program pentru calculator, în totalitate sau parțial, prin orice mijloc și sub orice formă. În măsura în care încărcarea, prezentarea, rularea, transmiterea sau stocarea programului pentru calculator necesită o astfel de reproducere a programului, aceste acte de reproducere sunt supuse autorizării de către titularul dreptului;

(b) traducerea, adaptarea, dispunerea și orice altă transformare a programului pentru calculator și reproducerea rezultatelor acestor acte, fără a aduce atingere drepturilor persoanei care transformă programul pentru calculator;

(c) orice formă de distribuție publică, inclusiv închirierea originalului sau a copiilor unui program pentru calculator. Prima vânzare a copiei unui program pentru calculator în cadrul [Uniunii Europene] de către titularul dreptului sau cu consimțământul acestuia epuizează dreptul de distribuție a acestei copii în [Uniune], cu excepția dreptului de a controla închirierile ulterioare ale programului pentru calculator sau ale unei copii a acestuia."

6 Articolul 5 din directiva menționată, intitulat „Excepții de la actele restricționate”, prevede:

„(1) În absența unor clauze contractuale speciale, nu necesită autorizarea de către titular actele prevăzute la articolul 4 literele (a) și (b), în cazul în care aceste acte sunt necesare pentru a permite dobânditorului legal să utilizeze programul pentru calculator conform destinației sale, inclusiv pentru a corecta erorile.

(2) Realizarea unei copii de rezervă de către o persoană care are dreptul de utilizare a programului pentru calculator nu poate fi împiedicată prin contract, în măsura în care aceasta este necesară pentru utilizarea respectivă.

(3) Persoana care are dreptul să utilizeze o copie a unui program pentru calculator poate, fără autorizarea titularului dreptului, să analizeze, să studieze sau să testeze funcționarea programului în vederea identificării ideilor și principiilor care stau la baza oricărui element al programului, atunci când efectuează oricare dintre actele de încărcare, prezentare, rulare, transmitere sau stocare a programului pentru calculator pe care aceasta are dreptul să îl realizeze.”

7 Articolul 6 din Directiva 91/250, intitulat „Decompilare”, are următorul cuprins:

„(1) Autorizarea de către titular nu este necesară atunci când reproducerea codului sau traducerea formei acestui cod în înțelesul articolului 4 literele (a) și (b) este indispensabilă pentru obținerea informațiilor necesare interoperabilității unui program pentru calculator creat în mod independent cu alte programe și sub rezerva ca următoarele condiții să fie îndeplinite:

(a) aceste acte sunt realizate de beneficiarul licenței sau de o altă persoană care are dreptul de utilizare a copiei unui program sau în numele acestora de către o persoană autorizată în acest scop;

(b) informațiile necesare pentru realizarea interoperabilității nu au fost anterior puse, în mod simplu și rapid, la dispoziția persoanelor menționate la litera (a)

și

(c) aceste acte sunt limitate la părți din programul original, necesare pentru realizarea acestei interoperabilități.

(2) Dispozițiile alineatului (1) nu permit ca informațiile obținute în temeiul aplicării sale:

(a) să fie utilizate în alte scopuri decât realizarea interoperabilității programului pentru calculator creat în mod independent;

(b) să fie comunicate unor terți, cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește necesar interoperabilității programului pentru calculator creat în mod independent,

sau

(c) să fie utilizate pentru dezvoltarea, producerea sau comercializarea unui program pentru calculator a cărui expresie este în mod fundamental similară sau pentru orice alt act care încalcă dreptul de autor.

(3) În conformitate cu dispozițiile Convenției […] privind protecția operelor literare și artistice, prezentul articol nu poate fi interpretat astfel încât să permită aplicarea sa într-un mod care aduce atingere în mod nejustificat intereselor legitime ale titularului dreptului sau exploatării normale a programului pentru calculator."

8 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din această directivă:

„[…] Orice clauză contractuală contrară articolului 6 sau contrară excepțiilor prevăzute la articolul 5 alineatele (2) și (3) este nulă de drept."

9 Directiva 91/250 a fost abrogată și codificată prin Directiva 2009/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind protecția juridică a programelor pentru calculator (JO 2009, L 111, p. 16). Cu toate acestea, Directiva 91/250 este aplicabilă *ratione temporis* faptelor din litigiul principal.

Dreptul belgian

10 Legea din 30 iunie 1994 de transpunere în dreptul belgian a Directivei europene din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator (*Moniteur belge* din 27 iulie 1994, p. 19315), astfel cum a fost modificată prin Legea din 15 mai 2007 privind combaterea contrafacerii și a pirateriei drepturilor de proprietate intelectuală (*Moniteur belge* din 18 iulie 2007, p. 38734) (denumită în continuare „LPO"), prevedea la articolul 5:

„Sub rezerva articolelor 6 și 7, drepturile patrimoniale cuprind:

a) reproducerea permanentă sau provizorie a unui program pentru calculator, în totalitate sau parțial, prin orice mijloc și sub orice formă. În măsura în care încărcarea, prezentarea, rularea, transmiterea sau stocarea programului pentru calculator necesită o astfel de reproducere a programului, aceste acte de reproducere sunt supuse autorizării de către titularul dreptului;

b) traducerea, adaptarea, dispunerea și orice altă transformare a unui program pentru calculator și reproducerea rezultatelor acestor acte, fără a aduce atingere drepturilor persoanei care transformă programul pentru calculator;

[…]"

11 Articolul 6 din LPO prevedea:

„1. În absența unor clauze contractuale speciale, nu necesită autorizarea de către titular actele prevăzute la articolul 5 literele a) și b), în cazul în care aceste acte sunt necesare pentru a permite persoanei având dreptul de utilizare a programului pentru calculator să îl utilizeze conform destinației sale, inclusiv pentru a corecta unele erori.

[…]

3. Persoana care are dreptul de utilizare a programului pentru calculator poate, fără autorizarea de către titularul dreptului, să analizeze, să studieze sau să testeze funcționarea acestui program în vederea identificării ideilor și a principiilor care stau la baza unui element al programului atunci când efectuează oricare dintre actele de încărcare, prezentare, rulare, transmitere sau stocare a programului pentru calculator pe care aceasta are dreptul să îl realizeze."

12 Articolul 7 din LPO prevede:

„1. Autorizarea de către titularul dreptului nu este necesară atunci când reproducerea codului sau traducerea formei acestui cod în sensul articolului 5 literele a) și b) este indispensabilă pentru obținerea informațiilor necesare interoperabilității unui program pentru calculator creat în mod independent cu alte programe și sub rezerva ca următoarele condiții să fie îndeplinite:

a) actele de reproducere și de traducere sunt realizate de o persoană care are dreptul de utilizare a copiei programului sau, în numele său, de către o persoană autorizată în acest scop;

b) informațiile necesare pentru realizarea interoperabilității nu îi sunt deja accesibile în mod simplu și rapid;

c) actele de reproducere și de traducere sunt limitate la părți din programul original, necesare pentru realizarea acestei interoperabilități.

2. Dispozițiile alineatului anterior nu permit ca informațiile obținute în temeiul aplicării sale:

a) să fie utilizate în alte scopuri decât realizarea interoperabilității programului pentru calculator creat în mod independent;

b) să fie comunicate unor terți, cu excepția cazului în care aceste comunicări se dovedesc necesare interoperabilității programului pentru calculator creat în mod independent,

c) sau să fie utilizate pentru dezvoltarea, producerea sau comercializarea unui program pentru calculator a cărui expresie este în mod fundamental similară sau pentru orice alt act care încalcă dreptul de autor.

3. Prezentul articol nu poate fi aplicat într-un mod care aduce atingere în mod nejustificat intereselor legitime ale titularului dreptului sau exploatării normale a programului pentru calculator.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

13 Top System este o societate de drept belgian care dezvoltă programe pentru calculator și furnizează servicii informatice.

14 Selor este organul public responsabil, în Belgia, pentru selecția și orientarea viitorilor colaboratori ai diferitor servicii publice ale administrației. Ca urmare a integrării Selor în serviciul public federal „Strategie și sprijin”, statul belgian s-a substituit acestuia în calitate de pârât în litigiul principal.

15 Din anul 1990, Top System colaborează cu Selor, în numele căruia furnizează servicii de dezvoltare și de mentenanță informatice.

16 Pentru a-și îndeplini misiunile, Selor a instituit progresiv instrumente informatice destinate să permită introducerea unor candidaturi online și prelucrarea acestora.

17 La cererea Selor, Top System a dezvoltat mai multe aplicații care conțin, pe de o parte, funcționalități care provin din software-ul său cadru intitulat „Top System Framework” (denumit în continuare „TSF”) și, pe de altă parte, funcționalități destinate să răspundă nevoilor specifice ale Selor.

18 Selor deține o licență pentru utilizarea aplicațiilor dezvoltate de Top System.

19 La 6 februarie 2008, Selor și Top System au încheiat un contract având ca obiect instalarea și configurarea unui nou mediu de dezvoltare, precum și integrarea și migrarea surselor aplicațiilor Selor către acest nou mediu.

20 Între luna iunie și luna octombrie 2008, Selor și Top System au schimbat e-mailuri cu privire la probleme de funcționare care afectau anumite aplicații ce utilizau TSF.

21 Întrucât nu a reușit să ajungă la un acord cu Selor privind soluționarea acestor probleme, Top System a introdus, la 6 iulie 2009, o acțiune împotriva Selor și a statului belgian la tribunal de commerce de Bruxelles (Tribunalul Comercial din Bruxelles, Belgia), în special pentru a se constata că Selor procedase la decompilarea TSF, cu încălcarea drepturilor exclusive ale Top System asupra acestui software. Top System a solicitat de asemenea ca Selor și statul belgian să fie obligați să îi plătească daune interese pentru decompilare și pentru copia codurilor-sursă ale respectivului software, majorate cu dobânzi compensatorii începând de la data estimată a acestei decompilări, și anume cel mai târziu începând de la 18 decembrie 2008.

22 La 26 noiembrie 2009, cauza a fost trimisă spre rejudecare la tribunal de première instance de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță din Bruxelles, Belgia), care, prin hotărârea din 19 martie 2013, a respins în esență cererea formulată de Top System.

23 Top System a declarat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia).

24 În fața acesteia, Top System susține că Selor a efectuat în mod nelegal decompilarea TSF. În opinia sa, conform articolelor 6 și 7 din LPO, o decompilare nu poate fi realizată decât în temeiul unei autorizări din partea autorului sau a succesorului în drepturi al acestuia din urmă ori în scopul interoperabilității. În schimb, aceasta nu ar fi permisă în scopul corectării erorilor care afectează funcționarea programului în cauză.

25 Selor recunoaște că a efectuat decompilarea unei părți din TSF, pentru a dezactiva o funcție defectuoasă. Cu toate acestea, el arată în special că, în conformitate cu articolul 6 alineatul 1 din LPO, avea dreptul să efectueze această decompilare în scopul de a corecta anumite erori de proiectare care afectau TSF ce făceau imposibilă o utilizare a acestuia conform destinației sale. Selor invocă, în plus, dreptul său, în temeiul articolului 6 alineatul 3 din LPO, de a analiza, de a studia sau de a testa funcționarea programului în cauză pentru a stabili ideile și principiile aflate la baza funcționalităților în cauză ale TSF în scopul de a putea preveni blocajele cauzate de aceste erori.

26 Instanța de trimitere consideră că, pentru a stabili dacă Selor avea dreptul să efectueze decompilarea menționată în temeiul articolului 6 alineatul 1 din LPO, îi revine sarcina de a verifica dacă decompilarea integrală sau parțială a unui program pentru calculator intră sub incidența actelor prevăzute la articolul 5 literele a) și b) din LPO.

27 În aceste condiții, cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 5 alineatul (1) din [Directiva 91/250] trebuie interpretat în sensul că permite dobânditorului legal al unui program pentru calculator să îl decompileze în tot sau în parte atunci când această decompilare este necesară pentru a-i permite să corecteze erori care afectează funcționarea programului menționat, inclusiv atunci când corectarea constă în dezactivarea unei funcții care afectează buna funcționare a aplicației din care face parte acest program?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, trebuie îndeplinite, în plus, condițiile prevăzute la articolul 6 din directivă sau alte condiții?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator are dreptul să efectueze decompilarea totală sau parțială a acestuia pentru a corecta erori care afectează funcționarea programului menționat, inclusiv atunci când corectarea constă în dezactivarea unei funcții care afectează buna funcționare a aplicației din care face parte programul menționat.

29 În temeiul articolului 4 litera (a) din Directiva 91/250 care stabilește printre altele drepturile exclusive ale autorilor de programe pentru calculator, titularul dreptului de autor asupra unui program pentru calculator are dreptul exclusiv de a efectua și de a autoriza reproducerea permanentă sau provizorie a programului respectiv, în totalitate sau parțial, prin orice mijloc și sub orice formă, sub rezerva excepțiilor prevăzute la articolele 5 și 6 din această directivă.

30 Sub rezerva acelorași excepții, articolul 4 litera (b) din Directiva 91/250 acordă titularului dreptul exclusiv de a efectua sau de a autoriza traducerea, adaptarea, dispunerea și orice altă transformare a programului pentru calculator și reproducerea rezultatelor acestor acte.

31 Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 prevede totuși că, în cazul în care actele enumerate la articolul 4 literele (a) și (b) din această directivă sunt necesare pentru a permite dobânditorului legal să utilizeze programul pentru calculator conform destinației sale, inclusiv pentru a corecta erorile, acestea nu necesită autorizarea de către titularul dreptului de autor, în absența unor clauze contractuale speciale.

32 În conformitate cu articolul 6 din Directiva 91/250, intitulat „Decompilarea", autorizarea de către titularul drepturilor nu este necesară atunci când reproducerea codului sau traducerea formei acestui cod în înțelesul articolului 4 literele (a) și (b) este indispensabilă pentru obținerea informațiilor necesare interoperabilității unui program pentru calculator creat în mod independent de alte programe, sub rezerva ca anumite condiții să fie îndeplinite.

33 Este necesar să se arate că decompilarea nu este menționată ca atare printre actele enumerate la articolul 4 literele (a) și (b) din Directiva 91/250, la care face trimitere articolul 5 alineatul (1) din aceasta.

34 În aceste condiții, trebuie să se verifice dacă, în pofida împrejurării respective, actele necesare decompilării unui program pentru calculator pot intra în domeniul de aplicare al articolului 4 literele (a) și/sau (b) din această directivă.

35 În acest scop, trebuie arătat în prealabil, astfel cum a procedat domnul avocat general la punctul 39 din concluzii, că un program pentru calculator este redactat inițial sub forma unui „cod sursă” într-un limbaj de programare inteligibil, înainte de a fi transcris într-o formă executabilă de către un calculator, și anume în forma unui „cod obiect”, prin intermediul unui program dedicat denumit „compilator”. Operațiunea care constă în transformarea codului sursă în cod obiect poartă, la rândul său, denumirea de „compilare”.

36 În această privință, trebuie amintit că codul sursă și codul obiect ale unui program pentru calculator, în măsura în care constituie două forme de exprimare a acestuia, beneficiază de protecția prin dreptul de autor asupra programelor pentru calculator conform articolului 1 alineatul (2) din Directiva 91/250 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09, EU:C:2010:816, punctul 34).

37 Invers, „decompilarea” urmărește reconstituirea codului sursă al unui program pornind de la codul său obiect. Decompilarea se efectuează prin intermediul unui program denumit „decompilator”. După cum a subliniat domnul avocat general la punctul 41 din concluzii, decompilarea permite în general nu să se obțină codul sursă original, ci o a treia versiune a programului în cauză, denumită „cvasicod sursă”, care, la rândul său, va putea fi compilată într-un cod obiect care permite acestui program să funcționeze.

38 Decompilarea constituie, prin urmare, o operațiune de transformare a formei codului unui program care implică o reproducere, cel puțin parțială și provizorie, a acestui cod, precum și o traducere a formei acestuia.

39 În consecință, este necesar să se constate că decompilarea unui program pentru calculator implică realizarea unor acte, și anume reproducerea codului acestui program și traducerea formei acestui cod, care intră efectiv sub incidența drepturilor exclusive ale autorului, astfel cum sunt definite la articolul 4 literele (a) și (b) din Directiva 91/250.

40 Această interpretare este confirmată de modul de redactare a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 91/250, care, deși vizează, potrivit titlului său, decompilarea, face referire în mod expres la „reproducerea codului” și la „traducerea formei acestui cod în înțelesul articolului 4 literele (a) și (b)” din directiva menționată. Rezultă că noțiunea de „decompilare”, în sensul directivei amintite, ține efectiv de drepturile exclusive ale autorului unui program pentru calculator stabilite prin această din urmă dispoziție.

41 Or, în temeiul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 91/250, dobânditorul legal al unui program pentru calculator poate realiza toate actele enumerate la articolul 4 literele (a) și (b) din această directivă, inclusiv pe cele care constau în reproducerea codului și în traducerea formei acestuia, fără să fi obținut în prealabil autorizarea titularului, în măsura în care acest lucru este necesar pentru utilizarea programului respectiv, inclusiv corectarea erorilor care afectează funcționarea acestuia.

42 În consecință, din considerațiile care precedă rezultă că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program are dreptul să procedeze la decompilarea programului menționat pentru a corecta erorile care afectează funcționarea sa.

43 Această interpretare nu este repusă în discuție de articolul 6 din Directiva 91/250, care, contrar celor susținute de Top System, nu poate fi interpretat în sensul că posibilitatea de a efectua decompilarea unui program pentru calculator nu ar fi permisă decât în măsura în care aceasta este realizată în scopul interoperabilității.

44 Astfel cum reiese din modul său de redactare, articolul 6 din Directiva 91/250 introduce o excepție de la drepturile exclusive ale titularului drepturilor de autor asupra unui program pentru calculator, permițând reproducerea codului sau traducerea formei acestui cod fără autorizarea prealabilă a titularului dreptului de autor atunci când aceste acte sunt indispensabile pentru a asigura interoperabilitatea programului respectiv cu un alt program creat în mod independent.

45 În această privință, în primul rând, trebuie amintit că cel de al douăzecilea și cel de al douăzeci și unulea considerent ale acestei directive prevăd că, în anumite împrejurări, o reproducere a codului unui program pentru calculator sau o traducere a formei acestuia se poate dovedi indispensabilă pentru obținerea informației necesare interoperabilității unui program creat în mod independent cu alte programe și că, „numai în aceste împrejurări bine precizate”, realizarea actelor respective este legitimă și conformă bunelor practici, astfel încât nu este necesară autorizarea titularului dreptului de autor.

46 Reiese din articolul 6 alineatul (1) literele (b) și (c) din Directiva 91/250, interpretat în lumina celui de al nouăsprezecelea și a celui de al douăzecilea considerent ale acesteia, că legiuitorul Uniunii a intenționat astfel să limiteze domeniul de aplicare al excepției pentru interoperabilitate pe care a prevăzut-o la această dispoziție la împrejurările în care interoperabilitatea unui program creat în mod independent cu alte programe nu poate fi realizată prin alte mijloace decât printr-o decompilare a programului în cauză.

47 O astfel de interpretare este confirmată de articolul 6 alineatele (2) și (3) din Directiva 91/250, care interzice în special ca informațiile obținute în temeiul unei asemenea decompilări să fie utilizate în alte scopuri decât realizarea unei astfel de interoperabilități sau utilizate pentru a elabora programe similare și care exclude, în plus, în general, ca o asemenea decompilare să poată fi realizată într-un mod care ar aduce atingere în mod nejustificat intereselor legitime ale titularului dreptului sau exploatării normale a programului pentru calculator în cauză.

48 În schimb, nu se poate deduce nici din modul de redactare a articolului 6 din Directiva 91/250 coroborat cu cel de al nouăsprezecelea și cel de al douăzecilea considerent ale acesteia, nici din economia acestui articol că legiuitorul Uniunii ar fi avut intenția de a exclude orice posibilitate de a realiza reproducerea codului unui program pentru calculator și traducerea formei codului respectiv în afara cazului în care acestea sunt realizate în scopul de a obține informațiile necesare interoperabilității unui program pentru calculator creat în mod independent cu alte programe.

49 În această privință, trebuie arătat că, în timp ce articolul 6 din Directiva 91/250 privește actele necesare pentru asigurarea interoperabilității programelor create independent, articolul 5 alineatul (1) din aceasta urmărește să permită dobânditorului legal al unui program să îl utilizeze conform destinației sale. În consecință, aceste două dispoziții au finalități diferite.

50 În al doilea rând, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 59 din concluzii, această analiză este confirmată de lucrările pregătitoare ale Directivei 91/250, din care reiese că introducerea actualului articol 6 din această directivă în propunerea inițială a Comisiei Europene urmărea să reglementeze în mod specific problema interoperabilității programelor create de autori independenți, fără a aduce atingere dispozițiilor menite să permită dobânditorului legal al programului o utilizare normală a acestuia din urmă.

51 În al treilea rând, o interpretare a articolului 6 din Directiva 91/250 în sensul sugerat de Top System ar avea drept consecință să aducă atingere efectului util al posibilității acordate în mod expres cumpărătorului legitim al unui program de către legiuitorul Uniunii la articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 de a proceda la corectarea erorilor care împiedică o utilizare a programului conform destinației sale.

52 Astfel, după cum a subliniat domnul avocat general la punctul 79 din concluzii, corectarea erorilor care afectează funcționarea unui program pentru calculator presupune, în majoritatea cazurilor și în special atunci când corectarea care trebuie efectuată constă în dezactivarea unei funcții care afectează buna funcționare a aplicației din care face parte acest program, să se dispună de codul sursă sau, în lipsa acestuia, de cvasicodul sursă al programului menționat.

53 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator are dreptul să procedeze la decompilarea totală sau parțială a acestuia pentru a corecta erori care afectează funcționarea programului menționat, inclusiv atunci când corectarea constă în dezactivarea unei funcții care afectează buna funcționare a aplicației din care face parte programul menționat.

Cu privire la a doua întrebare

54 Prin intermediul celei de a doua întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator care dorește să efectueze decompilarea programului menționat pentru a corecta erorile care afectează funcționarea acestuia trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute la articolul 6 din această directivă sau alte cerințe.

55 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum s-a constatat la punctul 49 din prezenta hotărâre, excepția prevăzută la articolul 6 din Directiva 91/250 are un domeniu de aplicare și finalități diferite de cea prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din aceasta. În consecință, cerințele prevăzute la articolul 6 menționat nu sunt, ca atare, aplicabile excepției prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din directiva menționată.

56 Cu toate acestea, trebuie să se constate că, având în vedere modul de redactare, economia și finalitatea articolului 5 alineatul (1) din Directiva 91/250, realizarea actelor care, împreună, constituie decompilarea unui program pentru calculator este supusă anumitor cerințe atunci când are loc în conformitate cu această dispoziție.

57 În primul rând, în conformitate cu modul de redactare a acestei dispoziții, actele menționate trebuie să fie necesare pentru a permite dobânditorului legal să utilizeze programul în cauză conform destinației sale și în special pentru a corecta „erori”.

58 În lipsa unei trimiteri la dreptul statelor membre și a unei definiții relevante în Directiva 91/250, noțiunea de „eroare”, în sensul dispoziției menționate, trebuie interpretată în conformitate cu sensul obișnuit al acestui termen în limbajul curent, ținând seama și de contextul în care se înscrie și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte (Hotărârea din 3 iunie 2021, Ungaria/Parlamentul, C-650/18, EU:C:2021:426, punctul 83 și jurisprudența citată).

59 În această privință, trebuie arătat că, în domeniul informaticii, o eroare desemnează în mod obișnuit o deficiență care afectează un program pentru calculator ce se află la originea unei disfuncționalități a acestuia.

60 În plus, în conformitate cu finalitatea articolului 5 alineatul (1) din Directiva 91/250, amintită la punctul 49 din prezenta hotărâre, o astfel de deficiență, constituind o eroare în sensul acestei dispoziții, trebuie să afecteze posibilitatea de a utiliza programul în cauză conform destinației sale.

61 În al doilea rând, din modul de redactare a articolului 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 rezultă că decompilarea unui program pentru calculator trebuie să fie „necesară” pentru a permite dobânditorului legal să utilizeze programul în cauză conform destinației sale.

62 În această privință, este necesar să se arate că, astfel cum s-a constatat la punctul 52 din prezenta hotărâre, corectarea unor erori care afectează utilizarea unui program conform destinației sale va implica în majoritatea cazurilor o modificare a codului acestui program, iar punerea în aplicare a acestei corectări va necesita accesul la codul sursă sau, cel puțin, la cvasicodul sursă al programului menționat.

63 Cu toate acestea, atunci când codul sursă este accesibil în mod legal sau contractual dobânditorului programului în cauză, nu se poate considera că este „necesar” ca acesta să efectueze o decompilare a programului respectiv.

64 În al treilea rând, în conformitate cu modul său de redactare, articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 permite corectarea unor erori sub rezerva „clauze[lor] contractuale speciale”.

65 În această privință, trebuie să se observe că, potrivit celui de al șaptesprezecelea considerent al Directivei 91/250, atât actele de încărcare și de rulare necesare utilizării unei copii a programului dobândit legal, cât și corectarea erorilor care afectează funcționarea acestuia nu pot fi interzise prin contract.

66 Astfel, articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 coroborat cu cel de al optsprezecelea considerent al acesteia trebuie interpretat în sensul că părțile nu pot exclude prin contract orice posibilitate de a efectua corectarea erorilor respective.

67 În schimb, în conformitate cu această dispoziție, titularul și dobânditorul rămân liberi să organizeze prin contract modalitățile de exercitare a acestei posibilități. Concret, aceștia pot conveni în special că titularul trebuie să asigure mentenanța corectivă a programului respectiv.

68 Rezultă de asemenea că, în absența unor clauze contractuale speciale în acest sens, dobânditorul legal al unui program pentru calculator are dreptul să realizeze, fără acordul prealabil al titularului, actele enumerate la articolul 4 literele (a) și (b) din Directiva 91/250, inclusiv să decompileze programul respectiv, în măsura în care acest lucru se dovedește necesar pentru a corecta erorile care afectează funcționarea acestuia.

69 În al patrulea rând, dobânditorul legal al unui program pentru calculator care a efectuat decompilarea acestui program în scopul de a corecta erorile care afectează funcționarea sa nu poate utiliza rezultatul decompilării în alte scopuri decât corectarea erorilor respective.

70 Astfel, articolul 4 litera (b) din Directiva 91/250 acordă titularului dreptului de autor dreptul exclusiv de a efectua și de a autoriza nu numai „traducerea, adaptarea, dispunerea și orice altă transformare a programului pentru calculator”, ci și „reproducerea rezultatelor acestor acte”, cu alte cuvinte, în cazul decompilării, pe cea a codului sursă sau a cvasicodului sursă care rezultă din aceasta.

71 Astfel, orice reproducere a acestui cod rămâne supusă, în temeiul articolului 4 litera (b) din Directiva 91/250, autorizării titularului dreptului de autor asupra acestui program.

72 În plus, articolul 4 litera (c) din această directivă interzice distribuirea către public a unei copii a unui program pentru calculator fără consimțământul titularului drepturilor de autor asupra acestui program, ceea ce, astfel cum rezultă din articolul 1 alineatul (2) din Directiva 91/250, se aplică și copiilor codului sursă sau cvasicodului sursă obținut prin decompilare.

73 Or, este cert că articolul 5 din această directivă autorizează dobânditorul legal al unui program pentru calculator să realizeze astfel de acte, fără acordul titularului dreptului de autor, însă numai în măsura în care acestea sunt necesare pentru a-i permite să utilizeze programul pentru calculator conform destinației sale.

74 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare adresată că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator care dorește să efectueze decompilarea acestui program în scopul de a corecta erorile care afectează funcționarea sa nu este obligat să îndeplinească cerințele prevăzute la articolul 6 din directiva menționată. Totuși, acest dobânditor nu are dreptul să procedeze la o astfel de decompilare decât în măsura necesară acestei corectări și cu respectarea, dacă este cazul, a condițiilor prevăzute contractual cu titularul dreptului de autor asupra programului menționat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

75 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250/CEE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator are dreptul să procedeze la decompilarea totală sau parțială a acestuia pentru a corecta erori care afectează funcționarea programului menționat, inclusiv atunci când corectarea constă în dezactivarea unei funcții care afectează buna funcționare a aplicației din care face parte programul menționat.

2) **Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 91/250 trebuie interpretat în sensul că dobânditorul legal al unui program pentru calculator care dorește să efectueze decompilarea acestui program în scopul de a corecta erorile care afectează funcționarea sa nu este obligat să îndeplinească cerințele prevăzute la articolul 6 din directiva menționată. Totuși, acest dobânditor nu are dreptul să procedeze la o astfel de decompilare decât în măsura necesară acestei corectări și cu respectarea, dacă este cazul, a condițiilor prevăzute contractual cu titularul dreptului de autor asupra programului menționat.**

Semnături